

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe un ū an ū 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an ū 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULŪ XLVIII.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondū 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sortisori nefrancați nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămitū.

NR. 168.

Luni, Marți 30 Iuliu, (11 Augustū).

1885.

Brașovū, 28 Iuliu (9 Augustū) 1885.

La ordinea ūilei suntū întrevederile împăraților și conferințele ministrilor, ce le vorū urmă. O deosebită importanță se atribuie viitūrei întâlneri între domnitorul Austro-Ungariei și alū Rusiei. Slavii monarhiei aūstre mai alesū punū mari speranțe în acestū evenimentū.

Este caracteristicū, că în aceeași măsură, în care stăruescū Germanii Austriei pentru susținerea relațiunilor celor mai intime de amiciție cu Germania, Slavii din imperiu dorescū amiciția cea mai fierbinte cu puternica Rusiă. Cei din tūiu sperăză totū binele dela alianța cu Germania, cei din urmă dela alianța cu Rusia.

Bucuriei ce o simtū Slavii Austriei în ajutorul întâlnirii dela Kremsier i dăespresiune viuă „Narodni Listy“ din Praga ūicândū, că de astădată împăratul Francisc Iosif se întâlneșcū Tarul Rusiei fără ca să fiă de față și împăratul Germaniei și accentuândū, că acestă împrejurare este de mare importanță, deūrece o întâlnire imediată între „monarhii celor două state slavice“ părea de unū timpū încūce aprūpe cu neputință.

Fūia cehică vorbeșcū de Austro-Ungaria ca de unū statū slaviciū basându-se pe faptulū, că majoritatea populațiunei acestei monarhii este slaviciă; ea ajunge astfel la concluziunea, că Slavii din imperiu potū pretinde, ca Austria să stea în relațiuni de amiciție cu Rusia și că dūșii cu mai multă îndreptărire pledăză pentru alipirea de Rusia, decâtū Germanii pentru alipirea de imperiul germanū.

Nu mai încape îndoială, că la curtea austriacă suntū două curenturi puternice: unul este curentulū filogermanū celălaltū curentulū filorusescū. Filogermanii dorescū ca să fiă eschisă Rusia mai multū sūu mai puținū dela frăția austro-germană; filorușii de altă parte pretindū ca monarhia noastră să se înțelgă directū cu Rusia, fără a mai luă pe împăratul Wilhelm ca mijlocitorū.

Slavii sperăză, că întâlnirea dela Kremsier va fi introducerea emancipării Austriei de sub tutela Germaniei. Se'nțelege că speranțele aceste colidăză cu speranțele și vederile germane.

Pressa germană din Austria declară pe față, că numai aceea o liniștescū în privința întrevederii împăratului Austriei cu Alexandru III-lea, că ea s'ar face cu învoirea, ba chiarū la îndemnul Germaniei. Suntemū mulțumiți — ūicū Germanii — că întrevederii dela Kremsier i-a premerșū aceea dela Gestein unde s'a cimentatū amiciția cu Germania.

Astfelū vorbeșcū și „Neue freie Presse“ de o „politică conservativă a federațiunei germane-austriace“, și de intențiunea cancelarului Bismarck d'a „întări ordinea“ în întrulū statelorū cu ajutorulū acestei politice, pentru care a câștigatū și pe Rusia. Va să ūică unū felū de reînnoire a santei alianțe, prin evitarea conflictelor internaționale cu scopū de a susține și sprijini autoritatea în cele trei imperății.

Este în adevărū de cea mai mare importanță pentru viitūrea constelațiune politică în Europa cestiunea. că în ce relațiă stă Rusia față cu alianța germană-austriacă?

Intrat'a Rusia în acestă alianța ca alū treilea membru egalū îndreptățițū sūu este numai spri-

jinitūrea scopurilorū ce le urmăreșcū puterniculū cancelarū dela Berlinū? Ori dūră se va inaugura la Kremsier, cum dorescū Slavii Austriei, o înțelegere cu totul separată între Rusia și Austro-Ungaria cu escluderea politicei bismarkiane?

Diarele săsesci desprescrișcūrea lui Trefort către Teutsch.

„Kronstädter Zeitung“ scrie unū șirū de articule, pe cari le resumănu:

Pornindū dela declararea ministrului, că elū nu se va abate dela drumulū de până acuma, ūice, că acestū drum ilū indică art. XVIII: din 1879. și XXX din 1883. despre școlele medii și cualificațiunea profesorilorū lorū. Dispozițiunile din art. XVIII 1879 că nimeni nu pūte fi profesor, fără a se vorbi și scrie limba maghiară, că profesorii cu posturi să fiă silți să și o însușiască până la unū anumitū terminū, că instrucțiunea limbii ungurescū să fiă obligată la fiecare institutū etc., nu dovedescū altceva, decâtū intențiunea, de-a impune limba maghiară Nema-ghiarilorū. Așa și dispozițiunile articolului XXX, 1883: că ori ce profesorū trebuie, pe lângă specialitatea sa, să cunūscă și literatura maghiară cu istoria ei, să asculte celū puținū unū anū de studii la universitățile ungurescū unde se propune în spiritū specificū maghiarū, că profesorii să depună (§ 70) esamenū din tūte obiectele în limba maghiară.... dovedescū aceeași intențiune. Mai multū, § 63 alū acestui articolū pretinde dela candidatulū de profesorū, să dovedescă întrū cătū pricepe elū limba maghiară ca limbă de propunere. Spre ce scopū să dovedescă d. e. unū profesorū de matematică dela o școlă nemaghiară, că e capabilū să instrueze în limba maghiară? Acestă ne face să credemū, că pentru mai târūiu se va pregăti o lege, care să introducă la tūte școlele medii nemaghiare instrucțiunea în limba maghiară. De acestū soiū suntū intențiunile și calea dela care ministrulū nu vrea să se abată, și fiind că acestea nu indică unū scopū ajunsū, ca unū ce trebuie să fiă ajunsū, e firăscă concluziunea, că ministrulū va mai luă măsuri în acestă direcțiune, fără a-și aduce aminte, că unū arcū pré întinsū se rupe.

Ca și presa maghiară, se provūcă și ministrulū la introducerea limbii germane în școlele medii ungurescū. Iși inchipuescū Maghiarii, că acestă e o deosebită grație pentru populațiunea germană a Ungariei? Acestă au făcutū o silți de raporturile geografice și etnografice ale Ungariei, căci pentru nouă din ūece părți a populațiunei statului nostru limba germană e necesară pentru ulterioara lorū viță practică. Dar Sașii nu cerū o favorisare a limbii lorū, ci egala îndreptărire a tuturor limbilorū din țeră. Ministrulū spune, că e în interesul statului să se lătescă limba maghiară; este în interesul singuraticilorū cetățeni, dar în alū statului, ne îndoimū. Ministrulū spune, că e vorba de „cunūscerea și folosirea“ limbii maghiare, ceea ce nu involvă o „apăsare“ a limbii germane. Nu ūicemū nimicū împotriva cunūșterii limbii, dar generalisarea folosirii ei — nu însemnă maghiarisare? Lățindu-se folosirea limbii maghiare, nu se strimtorăză celelalte limbi din patriă și deci și cea germană? Ministrulū spune, că idea de statū maghiarū oferă Sașilorū tūte condițiunile de înflorire. Idea de statū ungarū a noastră, e că naționalitățile, ce-lū compunū, să formeze unū statū puternicū — înfloritorū la olaltă, oferindu-se fiecareia în parte egala garanțiă pentru bună starea lorū materială și spirituală și pentru existența lorū națională. Cu astă idee nu se împacă însă „idea de statū maghiarū“, despre care cu voia ministrului, ne îndoimū, că oferă garanțiă pomenită. Ministrulū spune, că „forțe puținū amū lucratū noi pentru a intra într'o mai viă comunicare cu populațiunea maghiară.“ Cu atătū mai multū au lucratū Maghiarii, pentru a ne face imposibilă acestă comunicare. Și cum să fi prietini cu ūmeni, cari te urăscū și în tūtă ūiua își cantă că ești nepatriotū, nemulțamitorū, trădătorū de țeră? Facă ministrulū să dispară acestă ură, și „via comunicare“ va veni singură, neadusă de nime.

Spune ministrulū, că fi noștri vinū din Germania cu

tendențe dușmane desvoltării statului ungarū modernū. Aceste tendințe, nu-i vorbă, nu se vorū potrivi pūte cu părerile și tendințele Maghiarilorū, dar nu suntū contrare ideii de statū ungarū așa cum noi o înțelegemū. Antipatiă au ei numai față de cei ce voescū să croiască unū statū exclusivū maghiarū naționalū. Doreșcū ministrulū să-și câștige tinerii noștri măcarū primele cunoscințe în patriă. Din considerarea mijlocelorū materiale și noi amū dorū, dar.. profesorii renumiți nu trăsescū în Ungaria; nu-i bine să faci primulū pasū în lumea mare în cercuri, unde întâmpini neîncredere, antipatiă, ură fățișă; universitățile au limba de instrucțiă numai maghiară, așa că juristū suntū puținū, căci ca Sași în serviciul statului nu potū inainta; teologii n'au unde merge, nefiindū facultate ev. teologică c. a. în Ungaria, ér cea din Viena... de nici o trebă; mediculū sasū nu are lipsă de limba maghiară, dinpotrivă trebuie să cunūscă terminologia germană, pentru a se putea înțelegere cu ūmenii. Nu trebuie să ne mirămū dară, că tinerii noștri mergū în străinătate.

Oferta ministrului — facultatea teologică — pūte zăpăci pe unii, dar are și acestă cestiă cărligelele sale. E evidentū, că banii, cu cari susținemū școlă reală, nu suntū de ajunsū să susținemū o facultate, va trebui dar să primimū atunci ajutorulū oferitū de statū. Din experiență șcimū, că ministrulū și-a permisū și până acum ingerințe nelegale în administrațiunea averii universității săsescū. Primindu-i ajutorulū, ingerințele se vorū înmulți și înăspri. La acestū viitorū numai cu grijă poūl căuta. Guvernulū, ne tememū, că va pune mai multū prețū pe direcțiunea politică, decâtū pe cultura științifică și apoi cine stă bunū, că și facultatea nu va fi maghiarisată? Dinpotrivă școlă reală ne trebuie, căci, decă în serviciul statului nu putemū inainta, voimū să înaintămū pe terenulū economicū și aici școlă reală ne e de trebuință! După sfatulū ministrului amū primū să susținemū în locū de o școlă reală germană, una maghiară și o facultate teologică-filosofică mai curândū sūu mai târūiu maghiarisată — plocūne, ce nu suntū atrăgătoare. — Dar ne luămū voia să-i dămū și noi ministrului unū sfatū. Că popūrele ținū acum mai multū decâtū ori când la limba și fiinta lorū, se șcie. O potū vedea Maghiarii din istoria lorū cea mai nouă, din vremele lui Iosif II ori, dacă-sū orbi pentru istoria lorū, caute la Rusia, care cu tūtă puterea ei, nu pūte stîrpi limba și datinile polone. Ce nu reușescū pe calea păcii, prin forță mai greu va reuși. Intūrcă-se ministrulū dela direcțiunea greșită ce-a apucatū și atunci bine va fi. În folosul patriei numai o politică de egală îndreptărire a naționalitățilorū e bună.

SCRILE ūILEI.

Comitetulū de acțiune alū reuniunii de maghiarisare ardelenie ia tūte măsurile, pentru a asigura unū succesū cătū mai mare începūtei colectării de ajutoare. Vice-spanii țerii au și început — cu puține excepțiuni după cum se spune — a face colecte. Mișcarea ia în genere mari dimensiuni. Ministrulū de culte și instrucțiune publică August Trefort va fi rugatū să se pună în rūndulū protectorilorū reuniunii. Din armată încă s'au anunțatū mulți, cari dorescū să intre ca membri în „patriotica“ reuniune. Ce bancheturi splendide au să mai fiă!

—0—

Camera advocaților din Brașovū face cunoscutū, că avocatulū Constantinū Panțu, în urma decedării sale s'a ștersū din lista camerei și s'a numitū curatorū alū cancelariei sale George Laslo, avocatū în Brașovū.

—0—

Cetimū în „Telegrafulū Românū:“ „Merge departe încercarea cu maghiarisarea. ūilele trecute o adresă trimisă la ūiarulū nostru a trebuitū să colinde întregū Sibiulū mai multe ūile. Lucrulū este ușorū de esplicat. Amploiații respectivū au tradusū „Telegrafulū Românū“ pe unguresce. Astfelū titula era: N. N. „tăvirda hivatal.“ Cuvântulū „Românū“ nu i-a convenitū respectivului am-ploiatū, căci atunci era: „román tăvirda hivatal.“ Nu șcimū încătū colegilorū dela celelate diare li s'a întemplatū ca și nouă, în acestū casū lumea nu va afla nici pe redactorū

dela »Erdélyi Hirnap,« nici dela »Felvilágosító,« nici dela »Szoszék,« ca se retăcemu pe celelalte. Facemū progrese în comunicațiune și administrare. Nebuniile maghiarizării!

—0—

Cetimū în »Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt:« Din Tușnadū ni se scriu cu datulū dele 6 l. c. următorele: »Fiind d-ta, după cātū sciu eu, prietenū alū poveștilorū de vânătoare, imi iau voia ați povesti o vânătoare adevărată și cu tōte aceste comică, care s'a întreprinsū »in treacătū« în contra inscripțiunilorū, ce nu suntū scrise în »limba statului.« S'a întâmplatū anume că în țilele cele calde înainte de plōia cea rece, umblau pandurii și germanii prin Tușnadū rādendū, tōte inscripțiunile ne scrie în »limba statului,« și lipindū hārtiā preste ele acolo unde nu se putē rade. La unulū dintre cei doi medici de baiā. a căruia tablā albā avea inscripțiunile »fördö orvos« și »doctorulū băilorū« s'a lipitū peste numirea din urmă hārtiā negrā. Acesta avea unū aspectū fōrte comicū și a datū privilegiulū la următorulū bonmont: Unulū care nu înțelege limba statului, întrēbā ce are sē însemneze acēstā tablā schimonositā și ii se rēspunde: »Este unū rebus, care se deslégā așa: Domnulū Fördö a primitū după urechi două visicatori.

—0—

Magistratulū din Clușiu a interđisū, sub pedēpsā de 300 fl. eventualū arestū corēspundētorū, fumatulū în apropierea mașinelorū de treeratū de pe teritoriulū orașului și împrejurime, spre a se evita pericolele provenite din incendii.

—0—

»Timișana« scrie: Oficiantulū telegraficū din Aradū domnulū F. Popovič a inventatū și espusū la expozițiunea din Budapesta unū micū, dar fōrte interesantū și folositorū aparatū pentru telegrafia, care a atrasū atențiunea cercurilorū competente într'atāta, încātū ministeriulū de comunicațiune a hotāritū a introduce acēstū aparatū în tōte oficiile telegrafice, cumpērāndū acēstū dreptū dela inventatorū cu mai multe mii de florinī. Acēstū interesantū aparatū, despre care unū corespondentū dela »Pester Lloyd« țice, că e unū adevēratū ou alū lui Columbus, constā în aceea că d'aci încolo semnele telegrafice la așa numitulū aparatū morēe nu vorū eși albe ca până acuma, ci vinete, devenindū mai legibile și fără sē strice ochii telegrafistilorū.

—0—

Dupā o telegramā din Lond'a, Salisbury ar fi rēspunsū deputațiunei anglo-jidānesci, care ilū rugā sē intervinā în favorulū Ovreilorū din Romānia, că guvernulū ca semnatarū alū tratatului dela Berlin, nu pōte lāsa nebāgatā în sēmā cestiunea. Elū regretā, că ovreii Romāniei suferū pentru prejudețele poporului, cari au gāsītū espresione până și în legislațiune. Guvernulū va lucra cātū va putea pentru îmbunătățirea stārei lorū. Te-i pomeni că cerū jidovii sē fiā ministri. N'au gustū rēu, e vorba numai că greșescū adresa.

Efectele persecuțiunii.

»Luminătorulū« dela 7 Augustū n. publicā următorele corespondență din Beiușū:

»La 31 Iuliu, cam cātā sērā, o veste durerōsā strābātū ca fulgerulū tōte stradele Beiușului. Notarulū din Budurēsa S. Mangra s'a sinucisū! Elū era stimatū din partea Romānilorū, ca unū bărbatū consciu de chemarea sa, ca omū onestū, ca un funcționarū diligentū și conscientiosū. Causa sinuciderii: Acēstū notarū unū anū întregū a fostū suspinsū din postulū sēu de cātā vitēzulū și nesățiosulū solgābirēu Beliczey, după sfatulū infalibilulū și înțeleptulū Benedek, prietenulū de cruce alū Jupiterului cu ochelari verđi din Budapesta: Tisza. Motivulū suspinderii a fostū naționalitatea, romānitatea sinucisului. Abia 5 luni trecuserā de când a fostū repusū în postulū sēu și acum ēr se vēđū amenințatū cu suspindere!

»Sinucisulū notarū Mangra într'o scrisōre lāsātā de dēnsulū, își istoriseșce nefericirea sa, motivāndūși sinuciderea în următorulū modū: »De 5 ani încōci eramū persecutatū de solgābirēu, până ce în fine fuseiū suspendatū din postū. După multe alergări și după ce mi-amū datū tōtā averea, cam de 5000 fl., fuseiū repusū. Ultima neplăcere, cu care s'a umplutū paharulū amāriciunilorū, o descrie cam în următorulū modū: »Astāđi am fostū la solgābirēu și i-am dusn doi porci; elū nu s'a îndesultitū cu atāta, ci mē întâmpinā cu următorele cuvinte: In urma tērguelei nōstre trebeu sē mē dai 3 porci. — Ei bine, d-le, dar nu veđi, că suntū sēraci lipitū, și acum nu ți potū împlini dorința până mai tārđiu. — Nu? vei vedē dar urmāri! Astfelū vētēmatū până în sufletū și îngrozindu-mē de-o nouā destituire m'am hotāratū sē morū.

»Chilia, în care zācea tāvālitū în sānge bietulū notarū, era umplutā de prietenii și cunoscuții lui; în acēl momentū când unū domnū ceti scrisōrea lui, ajunsē și solgābirēulū și se repeđi dreptū la acēlū domnū, voinđū

a o rupe scrisōrea în bucāți. Inșē nu isbuti, ci se duse afarā, precum a venitū: furiosū. Mai pe urmă a făcutū d. solgābirēu încercări cu gendarmeria ca sē rāpescā scrisōrea, dar fără succesū.

În »Luminătorulū« dela 9 Augustū mai cetimū următorele:

»Acuma patru ani suspendarā și lipsirā din postū pe notarulū Iōnū Nistorū din Chebești. Causa lipsirei a fostū injustā; acēsta se dovedeșce din partea tribunalului din Oradea-mare, căruia transpunēndu-se actele prin comitatū, respectivulū notarū fū achitatū. Notarulū inșā cu tōte astea nu fū repusū în postū, ci cu 5 copii, cari plāngū după pāne, rēmase pe stradā. Causa adevēratā a lipsirii a fostū aceea, că amintitulū notarū, fiindū omū cu autoritate și vađā inaintea poporului, se temurā că nu vorū reeși cu candidatulū lorū, pentru că acēstū notariatū totdeuna decidea la alegerea de deputatū.

DIN BUCOVINA.

De lângā Siretū, Iuliu 1885.

II.

Cu cestiunea acestorū patru preoți se incheiā articululū d-lui Cato. Lucru este fōrte evidentū, că d. Cato posedē în inima sa simțirile cele mai frumōse și dorește tōte putincioșe pentru îndreptarea sōrtei celei amare, în care a căputū sērmanulū nostru poporū Bucovinēnū. Și d-lui este insuflețitū de geniulū celū mă rețū alū rededeptării Romānului, darā puținī, fōrte puținī ōmenī de însușirea acēsta avemū noi în Bucovina. Demonulū nēmului nostru este încă prea puternicū în contra acestorū bărbai tineri, cari lucrēzā acum necurmatū pentru scāparea nōstrā. Scopulū meu cu rēspundere la articolulū d-lui Cato n'a fostū îndreptatū în contra d-sale pōte într'unū modū categoricū, ci numai binevoitorū idealului nostru naționalū, n'a fostū, ca sē ne desbināmū în cugete și în simțirea nōstrā, ci ca sē lucrāmū în unire sfātuidū unulū altuia ca frați și conșāngeni, pentru că numai astfelū vomū putea ajunge noi la puterea cea necesarā în contra vrāșmașilorū națiunei nōstre.

Pedecile, ce ne punū vrāșmași streini în contra dezvoltării poporului nostru, suntū încă atātū de mari, încātū cu mare greu ne putemū apropia cu ideile nōstre naționale la masa cea mare a poporului. N'avemū nici școle, nici institute naționale. Societāțile nōstre naționale lucrēzā, cu abaterea »Școlēi Romāne« din Sucēva, fōrte puținū pentru cultivarea directā a poporului nostru. Preoții nōstri suntū crescuți prin școlēle germane, asemenea și invēțătorii școlēlorū nōstre poporale. În satele amestecate cu Romāni și Ruteni funcționōzā pretutindena numai invēțătorii de naționalitate rutenā, fiindū că studenții romāni dela pedagogiulū Cernăuțēnū din cauza fanatismului orbū nu vreau sē studieze măcarū pro forma limba rutenā și nu capētā prin urmare după absolvare posturī în satele cele amestecate, pe când studenții ruteni invāță anume numai din cauza aceea limba romānā, ca sē pōtā cāpētā după dreptate legalā posturile în satele aceste. Aici desvōltē apoi fiecare dintre invēțătorii acēstia propaganda cea mai șovinisticā în favorulū slavismului. Poporulū nostru se slavisezā decī din ții în ții. Chiarū societāțile rutene din Liovū, care suntū subvenționate din partea imperiului rusescū, îndreptēzā propaganda lorū cu vehemență grozavā în contra elementului Romānū din Bucovina. O mulțime mare de foi rutene se trimitū gratisū la câte 3—4 țerani din mai fiecare satū Bucovinēnū. Și tōte aceste atacuri înspāimēntātore la viața nōstrā naționalā trecū fără sē fiā observate, înaintea ochilorū conducētorilorū poporului nostru. Ōre n'ar fi timpū, ca sē înființāmū și noi Romāni Bucovinēni o societate poporalā în Cernăuți ori la Sucēva, cu ale cărei spese sē se tipārēscā în fiecare lunā de 2—4 ori câte o fōiā scrisā în stilulū curatū poporalū și sē se trimittū fōiā acēsta încă gratisū la câte 3—4 sātēni Romāni din mai fiecare satū Bucovinēnū? Nu s'ar arēta astfelū deja după unū deceniu o propășire mārēțā pe calea dezvoltării și culturii nēmului nostru? Ōre n'amū putea scāpa astfelū poporulū nostru de potopulū slavismului? Și ce capitalū ar trebui sē aibā o astfelū de societate? Douēdecī sēu treidecī de mii de florinī și lucru ar fi realizatū. Ōre societatea Romānā pentru culturā și literaturā din Cernăuți, care posedē peste 30.000 fl., n'ar putea realiza idea acēsta?

Altā împrejurare fōrte necesarā a cărei realizare atērnā numai dela deputații nōstri, este înființarea unei școlē pedagogice romāne. Ōre nu s'ar putē înființā în Cernăuți ori la Sucēva, dacă nu pe spesele statului, apoi măcarū pe spesele fondului religionarū școlā acēsta? Ōre după realizarea lucrului acēstui conșāngentulū celū viitorū alū invēțătorilorū crescuți în sensulū romānū n'ar folosi într'unū modū considerabilū pentru dezvoltarea țeranului nostru? N'ar întări și acēsta puterile nōstre naționale pentru lupta cea crāncenā, ce purtāmū și avemū de purtatū cu polipulū celū nordicū?

Aceste și încă alte mai multe întrebări în privința lipselorū și defectelor nōstre naționale s'arū putē îndreptā cātā conducētorii poporului nostru Bucovinēnū. Speranța nōstrā este acum îndreptatā numai cātā generațiunea cea nouā, fiindcă acēsta-i crescutā, dacă nu în sensulū românescū, apoi măcar în sensulū libertății. Noi acēstia tineri amū invēțatū prin școlē și cunōsemū fōrte bine folōsele libertății, cunōsem fōrte bine și folōsele progresului culturalū, care e unū productū alū libertății, și ne simțimū fericitū sub folosulū acela. Chiemarea nōstrā e da ā a împārțasi și poporului nostru folōsele aceste și a-lū invēțā, ce viață frumōsā duce unū omū sub scutulū libertății depline. Decī înainte fraților cu unirea în cugete și în Dumneđeu! Nu vē desbināți în partide din cauza părerilorū felurite asupra denumirilorū parochilorū și archipresviterilorū ș. m. a. Sē lucrāmū pentru ridicarea poporului, care a datū doveđi nenumērate de românismū și de gloriā multe vēcuri.

Unū Bucovinēnū.

Rēspunsū la o »rectificare.«

Deva, 30 Iuliu 1885.

D-lū Alexanpru Czura, oficialū subalternū pe lângā trib. reg. ung. din Deva, publicā o »rectificare« la pasagiulū privitorū la persōna șefului sēu, a d-lui președinte Dr. Franciscū Fekete Solyom, publicatū în partea »economicā« din Nr. 153 a prețuitei nōstre »Gazete,« premiēndū mai înainte de tōte o »constatare« generalā, că arū fi esistāndū unii »diletanți politici,« cari fără sē cugete cu seriositatea recerutā la urmāriile lorū, acūsā în publicū cu o ușurință copiilārēscā cātē verđi-uscate, numai și numai din vanitatea de a-și vedē »negru pe albū tipārītū productulū lorū spiritualū.

D-lū Czura — nu d-lū președinte — dechiarā așii cumcā cele dechiarate de mine cu privire la persōna sa și a d-lui președinte, a șefului D-sale, suntū purū și simplu nisce »scornituri rēutācioșe,« eșite din pēna unui omū »fără tactū,« probabilū cu »intențiunea« de a »compromite pe președintele și de a-i strica D-lui,« acēca d-lui Czura.

Ei bine, despre D-lū Czura am đisū că e unū funcționarū vechiū, dōrā mai bravū decātū chiar și colegulū sēu maghiarū d-lū Fornszék, carele — spre onōrea lui fie đisū — deși se ocupā seriosū de oficiu, totuși mai are timpū liberū pentru economia, sa ba e secretarulū băncei maghiare locale de 6 ani, fără a-și fi lenevitū oficiulū, și cu tōte aceste »sub aceleași condițiuni,« d-lui Czura, i se ia în nume de rēu aceleași lucru, abia de o lunā încōce, de când e secretarulū însoțirei de creditū »Hunedōra« romānescā, carea infloresce spre bucuria tuturor. Despre aceste »scornituri« s'a vorbitū între Romāni, în locū publicū, și lipsa de tactū a »Opincarului« ar fi, că a denunțatū faima, ca ea sē se desmințā din loculū competentē.

Bine sē fiu înțelesū. »Opincarulū« nu a scornitū însuși scriea compromițētorē pentru d-lū șefū alū D-lui Czura, ci a denunciatū, a raportatū publicului ceva despre ce se vorbise în localū publicū, între martori.

Acum mi se pune întrebarea, cumcā d-lū Czura atinsū este cu onōrea sa — nu a șefului sēu, — decā D-Sa este laudatū, dimpreună cu colegulū seu Fornszék maghiarulū, de unū »Opincarū« romānū într'unū điarū romānū?

Da! țice d-lū Czura, romānulū, în publicū.

Ba! țice d-lū Fornszék, maghiarulū, în tăcerea sa.

Ba! țice și »Opincarulū« corespondenții.

Sēu: decā e compromisū d-lū Czura Romānulū, e compromisū și d-lū Fornszék, până ce nu va trāmite și D-sa o rectificare.

Nici una, nici alta. Ambii suntū funcționarī corēspundētorī. Fornszék sē-și continue treburile, ca și până aci, d-lū Czura asemenea, dar norulū ivitū între Romāni sincerī, îngrijirea cu privire la d-lū Czura sē ni-o rectifice d-lū președinte însuși în fōiā romānā, maghiarā sēu chinezā și apoi sē se țină de ea.

Respectarea libertății individuali și liniștirea mai multora, acēs a a intențonatō »Opincarulū.« Luminā Atāta-i totulū.

Onorații cetitori vorū cunōsce faptele »patrioțice« ale d-lui președinte Dr. Franciscū Solyom Fekete față de bieții Romāni »agitatori și nepatrioțici« (?) chiarū și numai dela ultimele alegeți din Zarandū, apoi procesele intentate de d sa contra unorū bravi Romāni nevinoțati, vorū fi audītū sēu cetitū despre publicațiunile D-Sale istorice (?), cumcā în comitatulū Huniādōrei cu 93% Romāni, arū fi esistāndū mii și mii de »maghiari valahisați,« cari arū trebui »remaghiarisați« scl. multe, de totū multe. D-lū Czura pōte fi audītū sēu cetindū despre aceste, ba pōte și despre »scorniturile« din cestiune, chiarū înainte de ale fi publicatū »Opincarulū« în Gazetā Nr. 153.

»Rēmānū slugā plecatā, d-le președinte, nu-ți sēde »ție« bine sē te rectifici unui »Opincarū« valachū, față

cu nise scornituri malițioase, lasă că-lu speliu eu, omu fără tactu ce e, politicu diletantă.

Destulă că d-lu Czura se face ofensat și spală reputațiunea d-lui șefu, cu seú fără autorisațiunea aceluia, inegrindă pre confratele seú »Opincaru.»

Josă cu servilismul, d-le Czura.

Poți dice în publică: nu sciu nimic despre intențiunile șefului meu, până acuma l'amă servită omenesce și m'a cunoscută.

Nu ț-am contrașis, nu te-am atacată nici ca Romănu nici ca funcționară.

Unde dai și unde crepă!

Ce rău așu dori eu să ți faci, după cum ți ci, seú cu ce ț-am stricată eu D-tale seú d-lui Fornszek.

Respingă dela mine paternitatea scorniturilor (?) și recunoscă numai denunțarea unei faime compromițătoare pentru d-lu președinte și vătămătore demnității noastre naționale, care faimă, decă D-sa domnul președinte va desmînți-o și ține-o strictă, alinându-ne ingrijirea, și »Opincaru» își va revoca cu bucură și sinceritate ce le-a publicată fără interesă, fără pasiune. Și fiind-că din capul locului am admisă rectificarea adevărului și așu fi dorită ca scirea să fie falsă, ce am dovedită chiar în acelu articulu, în carele la urmă ți ci: »nici nu presupună așa ceva despre d-lu președinte,» de aceea incheiu cu cuvintele pline de bunavointă către buna înțelegere și d-lu președinte: »așa să fie și bine va fi.» Aci nu-i contrațicere!

Cine intenționează atentarea la reputațiunea d-lui Czura, apoi nu-lu laudă și cine e malițiosă către d-lu președinte, apoi deunță pe sub mână scornitură, dar nu le susține în publică și nu doresce așa de sinceră și resolută restituirea adevărului.

Nici D-ta, nici d-lu președinte personală, nimic nu mi-ați stricată. Nici din stricăciunea D-tale eu folosă nu potă avé.

Apoi si învățată prea puțină carte, d-le Czura, decătu să poți judecă asupra înțelesului adevărată al acelei corespondințe, decă intru adevără te-ai simțită și D-ta atinsă cu onorea d-tale de funcționară; cu atâtă mai vortosă nu poți fi D-ta în stare a pune pe »Opincaru» în categoria unor »diletanți politici,» cari se bucură de »productulă loră literară,» ca celă din Nelu. 153.

Productulă meu literară înșiră unele modalități și unii pași urgenți, cari ar trebui să-i ia Romăni economi din Deva pentru poporulă loră, față cu comasațiunea. Aici ară avea locă rectificările.

Rectificarea D-tale însă ca productă literară, e nulă, însă instructivă, în înțelesă negativă, adecă — ca să mă poți înțelege — cu alte cuvinte: cum nu trebuie să fie Romănulă, chiar ca funcționară subalternă din punctă de vedere morală politică:

a) să nu fie servilă, afectândă vătămăre pentru sine, ca să-și potă apăra șefulă seú de frică, că doră....;

b) să nu se departe de ai seși și decă-i combațe, fie mai moderată, nu-i intine, căci se cănesce însu-și. Învețe demnitate pentru ai seși dela frații maghiari. E rușine a arăta atâtă servilismă.

Opincaru.

Acte referitoare la școla centrală din Gherla.

Din fostulă comitată ală Dobței, Iuliu 1885.

...»Et meminisse juvabit!»
(Urmare).

B). Administrarea averei scolastice și a trebiloră scolastice.

9) Pentru administrarea averiloră scolastice, apoi pentru esecutarea convențiunei acesteia, alegemă astădi din sinulă comuneloră noastre ună comitetă permanentă sub numire de *senată scolastică*. Senatulă acesta să stea dintr'ună directoră și 8 membri, din ună casieră, ună controloră și ună economă, după cum aceștia suntă numiți în protocolulă de astădi.

10) Senatulă acesta l'amă alesă acuma pe trei ani, după decursulă cărora se va alege din nou de către adunarea reprezentanțiloră sau fondatoriloră.

11) Atributele senatuluiă acestuia suntă extraordinare și ordinare, și adecă *extraordinare* încătă va avea numai decătă a se ingriji de țidirea școlei etc. avendă a răspunde la procșima adunare etc. — și *ordinare*, încătă va avea să administreze averea școlei și să potă trebile școlei după prescrișele acesteia convențiunii.

12) Noi ca reprezentanți ai fondatoriloră ne vomă aduna în totă anulă în 15 Noemvre pentru de a lua socotelele Senatuluiă scolastică.

13) În casă decă unulă seú altulă dintre reprezentanți nu s'ar potă înfățișa la adunare, comitenții seú fondatorii din comuna lui voră alege după formalități legale altulă în loculă lui.

14) Senatulă scolastică e »in solidum» răspundătoră pentru averă și pentru tôte trebile școlare.

15) Senatulă acesta va sta în conțelegere cu ordinarialele competente la alegerea învățătoriloră și alte lucrări școlastice.

16) Senatulă scolastică va căpăta pe totă anulă dela adunarea reprezentanțiloră ună bugetă scolastică.

17) Senatulă scolastică va administra și împărți țependiile otărâte de adunarea reprezentanțiloră.

18) Senatulă școlastică va putea preschimba seú eloca capitalele după modalități hotărâte de adunarea reprezentanțiloră.

19) Contractele incheiate de senatulă școlastică cu străinii suntă obligatōre pentru toți fondatorii, încătă la incheierea aceloră s'a observată convențiunea acēsta seú imputernicirea primită dela adunarea reprezentanțiloră.

20. Membrii senatuluiă școlastică voră ținea ședință regulată în fiecare lună odată, și când va fi de lipsă și mai adeseori.

21) Pentru conlucrarea și ostenelele reprezentanțiloră și a senatuluiă școlastică etc. în conducerea afaceriloră școlei, adunarea reprezentanțiloră va satori după împrejurări remunerațiuni și diurne cuviințiose.

C). Inspectiunea preste institutulă seú școla acēsta centrală.

22) Institutulă acesta se va governa în tōtă privința nemijlocită totdeuna numai de către fondatori însuși prin reprezentanții și senatulă loră după modalități convențiunei acesteia.

23) Inșă prin acēsta nu voimă a limita ori eschide nici ven. ordinarioră dela influința ce trebuie să o aibă pentru cele religioșare și morale, nici guvernulă politică dela supraveghere.

24) Ba fiindcă convențiunea noastră se unesce deplină cu scopulă măreță ală Asociațiunei pentru literatură și cultura poporuluiă română din Transilvania, cu reședința în Sibiu: așa noi punemă totă institutulă acēsta atâtă în privința fonduriloră și a averei, câtă și în privința planului de învățămētă sub nemijlocită supraveghere a numitei asociațiuni.

25. Privegherea acēsta va consta inșă întră a griji, ca averile să se administreze după convențiunea acēsta... iară când în privința acēsta ar simți scădere să facă arătare la adunarea reprezentanțiloră anuală ori ocașională și să cēră vindecarea rēului.

26) Asociațiunea va putea întreprinde dreptulă acesta de priveghere trimițendă din membrii seși comisari, cari să cerceteze școla, cursulă învățătorioră, protocolulă și tōte rațiunile senatuluiă, și va pată cu ună cuvētă toți pașii aflați de dēnsa bună a'i face, numai ca institutulă seú școla acēsta să înflorēșcă și să fie asigurată.

27) De altmintrelea tōtă averea mișcătōre și nemiscătōre, câtă va avea școla acēsta și e transpusă în administrațiunea senatuluiă școlastică, va rămāne pentru totdeuna deshilinită și separată de orice altă avere străină, purtandă numele colectivă »fondulă școlei centrale.»

28) Fondulă acesta ca atare — va căștiga drepturi fiindă sub administrarea și reprezentarea senatuluiă școlastică.

29) Fiindă scopulă convențiunei acesteia pentru biserica și stată într'ă tormă folositoră, credemă și supunemă, că amēndouē puterile acesteia ne voră aproba, întări și ajuta întră tōte câte le-amă satorită în convențiunea acēsta; noi inșă și până atuncă rămānendă curată pe terenulă dreptuluiă privată ne vomă susține și la casă de lipsă apăra pe calea legiloră private în contra ori căroră influințe seú atacuri străine, cari ară vătămăre drepturile noastre. Acēstă apărare o concredemă..... și senatuluiă școlastică, când adunarea noastră din orecare pedecă nu ar fi laolaltă.

30. Asociațiunei transilvane.... îi rămāne în voia liberă de a mijloci aprobare mai înaltă la institutulă acēsta ală nostru....

31. În fine amă satorită și amă și gătită invoirea acēsta în trei esemplare... spre a depune câte unulă spre păstrare în arhivele Asociațiunei din Sibiu, a diecesei gr. cat. din Gherla și într'ală senatuluiă școlastică. Aceste dispozițiuni tōte suntă întărite prin subscrișerile legale ale fondatoriloră. Dată 8 Maiu după călindarulă nou, anulă mântuirii 1862.
(Va urmă.)

INVITARE.

Adunarea generală a despărțemētului IV. (Sebeșu) ală Asociațiunei transilvane pentru literatură română și cultura poporuluiă română se va ține în estă ană la 6 Septemvre a. e. st. nou în Comuna Casteu, pretoriatulă Oraștiei.

La acēstă adunare se invită cu tōtă onorea toți membrii aparținătoră acestui despărțemētă, precum și alți iubitoră de cultura și progresulă poponuluiă română. Sebeșiu în 5 Augustă 1885.

Direcțiunea desp. IV.

Ioană Piso,
direc.

Danilă Davidă
secret.

SCRİ TELEGRAFICE.

(Serv. part. ală »Gaz. Trans.«)

Peșta, 10 Augustă. — Óspeții francesi în numără de 37 sub conducerea lui Lessep au sosită eră diminēță. Primirea a fostă imposantă și entusiastică. În numele Clubului scriitoriloră îi salută Franz Pulszky, în numele capitalei Gerloczy. În numele óspețiloră mulțamă Lessep pentru primirea de totă simpatică, accentuandă unirea și înfrățirea Franciei și Ungariei. La órele 11 s'a luată dejunulă la clubulă scriitoriloră, la óra 1 au visitată esposițiunea corporativă, la órele 5 s'a dată banchetă festivă la clubulă scriitori-

loră, la care s'au ținută numēroșe toaste pentru Ungaria și Francia. Ađi au visitată óspeții pimnița modelă, elevatorulă, castelulă regală.

DIVERSE.

Ună popă modelă. — În țiarele din Timișoră cetimă, că preotulă rom. cat. din Uerményháza, defraudandă la 20,000 fl. banii bisericei și dela mai mulți parochieni ai seși, cari depuseră agonisela loră la parochiulă loră spre păstrare, dispără dimpreună cu bucătărăsa sa, și în Ungaria superiōră trecă la altă confesiune și se cunună cu bucătărăsa. Esemplarulă preotă Balázs se bucura în comuna sa de mare cinste și încredere. Elă era vice-președintele comisiunii la alegerile de deputată dietală în cerculă Zichfalva, președintele comisiunii prescrietōre de contribuțiune, a comisiunii de asentare, membru ală reuniunei culturale maghiare, etc. și era fōrte protegiată în cercurile guvernamentale. Balázs este membrulă unei familii vędute; fratele seú este președinte de tribunală reg. Afară de cassa bisericească, pre carea fugitulă o despoia de totă, în Uerményháza d'abia este ună plugară, pre care nu l'ar fi păgubită cu o sumă mai mare, seú mai mică. Unulă cu numele Fodor a perdută tōtă averea sa de vr'ă optă mii fiorini.

Doi escroci. — Citimă următōrele în »Gazeta Olteni» din Craiova: În sēra de 14 curentă, la magazinulă de coloniale Stoianovică et Petrovică de sub hotelulă Paris, se presentă ună individă și ceră mai multe mezele, cari costau sumă de lei 9 bani 75. — »Dați-mi ună băiată, țise pungașulă, să mērgă până la coconulă Iorgu Cacaleceanu, unde sunt fecioră, să și ia banii; dar daț restulă la 100 lei, căci așa a țisă coconulă. Neguțatorulă dă restulă până la 100 lei băiatuluiă din prăvăliă, care plecă impreună cu presupusulă fecioră. La ușa intrărei în casele d-lui Cacaleceanu, ună altă pungașă, bine îmbracată, aștepta sosirea acestora. — »Sărută mână coconașule», se grăbi a țice pungașulă, care inșoțea pe băiatulă din prăvăliă. — »Aduseși restulă?» întrebă acēsta pe băiată. — »L-amă adusă», răspuse băiatulă punendă cu respectă în mânăle pungașuluiă banii ce avea. — »Duceți la bucătăriă lucrurile», țise acēsta și plecă în fundulă coridorului. Până ce băiatulă se deșerte lucrurile din coșă, pungașii se făcură nevęduți și bietulă băiată strigă, căută ințadară pe coconașă cu banii. Nimeni nu ți răspuse, fiindcă toți ai familiei d-lui Cacaleceanu nici nu erau în Craiova lipsindă la băi. Servitorii departe de a păți casa, plecaseră în haimanică, ori erau în unire cu pungașii. Bietulă băiată se întorse la stăpānă plāngendă și spuse casulă. Poliția a fostă anunțată și diminēța în zoră de țiuă, amēndoi pungașii au fostă prinși la cărciuma lui Ghiță Ștefānescu dela Jiū. Toți banii se cheltuiseră nōpțea pe bētură. Totă acești pungași servitoră au mai sēvșită ună asemenea faptă la magazinulă Fane Saita în sēra de 13 Iuliu, adecă cu o ți înainte, și poliția i-a descoperită cercetandă casulă din urmă.

Gemeni. — Citimă în »Monitoră»: Călina, soția lui Dumitru Crascorianu din comuna Isvoru-Bărdi, județulă Mehedinți, în țiuă de 16 Iuliu a născută trei copii: doi de secșă bărbătescă și unulă de secșă femeescă. Tustrei se află în deplină sănētate; er mama loră a încetată din viață.

Expediția Rusescă în contra Turcomaniloră. — Faimōsa citadelă a Turcomaniloră numită Geok-Tepe a fostă investită de generalulă Scobelev la 22 Decemvre anulă 1880 și la 12 Ianuaru, după ună asediū memorabilă, trupele rusesci au luat'ă cu asaltă, trecandă pe sub sabie și baionetă 6,000 de luptătoră turcomani Tekes, numai în citadelă. Dintr'ă populație care la incepută numēra 30,000 suflete, în sēra asediuluiă numai rămāseră de 15,000 femei și copii. Muscalii au perdută în timpulă asediuluiă 1000 ofițeri și soldați, și au cheltuită nouē milioane de ruble.

Ună cerșitoră. — La Parisă era ună cerșitoră de toți cunoscută, căci puțină fuseseră cei cari să nu-i fi dată câte ceva. Acum în urmă, elă își mărită fiica, dāndu-i o zestre de douē-țecă de mii de franci. Celă ce cerșea o bucățică de pāne, intra acum din prăvăliă în prăvăliă pentru a cumpēra giuvaeruri de nuntă pentru fiica lui, așteptandă-lă trāsura afară. Nota plătită de dēnsulă se urca la aprōpe 1000 de franci. Nu trebuie a se mira cineva de acēstă cifră, căci cerșitorulă de care este vorba se țice că are o avere de 120,000 de franci. Suntă mulți săraci de telulă acesta, cari și-au adunată bani albi pentru țile negre.

Editoră: Iacobă Mureșianu.
Redactoră responsabilă: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursul la bursa de Viena

din 8 Augustu st. n. 1885.

Table with financial data for the Vienna market, including gold and silver prices, exchange rates, and various securities.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 27 Iuliu st. v. 1885.

Table with financial data for the Bucharest market, including exchange rates and prices for various goods.

Cursulu pieței Braşov

din 10 Augus st. n. 1885.

Table with market prices for various goods in Braşov, including different types of silver and gold.

Numere singuratice a 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tunceria lui I. Gross.

Nr. 133 es 1885.

(1 3)

S. sc. D.

Concursu.

Devenindu vacanta statiunea invetatorasca dela scola gr. cat. romanesca din Borgo-Tiha pentru ocuparea acesteia, se escrie concursu:

- Emolumentele impreunate cu acestu postu suntu:
1. Salaru anualu de 220 fl. v. a.
2. Sese orgii de lemne de focu, ce le prestaza comuna exclusivu pentru folosulu invetatorului.
3. Cortelul liberu si folosinta unei gradini in marime de 1400m2.
Doritorii de a ocupa acestu postu, au a-si inainta suplicele instruite cu carte de botezu, cu testimoniu de calificatiune, de eventualulu serviciu de pana acuma si de moralitate, precum si atestatu de calificatiune din limba maghiara, pana inclusive 29 Augustu st. n. 1885 la adresa presidiului senatului scolasticu gr. cat. din Borgo-Tiha.

Alegerea se va efeptu la 30 Augustu a. c.
Dela Senatul scolasticu districtualu greco-catolicu.
Nasudu, la 4 Augustu 1885.
Preferintele
Dr. C. Moisilu,

Tarifa anunturilor si insertiunilor.

Anunciuri in pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6
Pentru insertiuni si reclame pagina a III linia a fl. — cr 10.

Table showing rates for advertisements and insertions based on duration and repetition.

Pentru repetiri se acorda urmatoarele rabate:
Pentru repetiri de 3-4 ori 10%
Pentru repetiri de 5-8 „ 15%
Pentru repetiri de 9-11 „ 20%
Pentru repetiri de 12-15 „ 30%
Pentru repetiri de 16-20 „ 40%
Dela 20 de repetiri in susu 50%

Pentru anuciuri ce se publica pe mai multe luni se facu in-voiri si reduceri si peste cele insemnate mai susu.
Administratiunea „Gazetei Transilvaniei.“
Anuntamu aceloru onorati cetitori, cari voru binevoii a se abona la foia nostra de aici incolo, ca avemu inca in rezervu numeri dela inceputulu anului 1885 prin urmare potu se aiba colectiunea completa.
ADMINISTRATIUNEA „GAZ. TRANS.“

Mersulu trenurilor

pe linia Predealu-Budapesta si pe linia Telusu-Aradu-Budapesta a calei ferate orientale de statu reg. ung.

Large table with train schedules for various routes including Predeal-Budapest, Telus-Arad-Budapest, and Budapest-Arad-Telus. It includes columns for train types, departure times, and arrival times.

Nota: Orele de nopte suntu cele dintre liniile grose.